

Handläggare
Maria Jonsson
08-535 378 47
Maria.Jonsson@huddinge.se

Vård- och omsorgsnämnden

Insatser utan föregående biståndsprövning enligt nya socialtjänstlagen

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar från den 1 juli 2025 att:

1. insatserna som redovisas i bilaga 1 till tjänsteutlåtandet får tillhandahållas utan individuell behovsprövning,
2. uppgifter som kan röja den enskildes identitet inte ska dokumenteras vid genomförande av insatserna i bilaga 1 till tjänsteutlåtandet med undantag för insatserna städ, tvätt, inköp och larm inom hemtjänst.

Sammanfattning

En ny socialtjänstlag föreslås träda i kraft den 1 juli 2025, under förutsättning att riksdagen godkänner proposition 2024/25:89. Den nya lagen syftar till att skapa en mer förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst. Många av dagens regler flyttas över, men lagen innebär också flera viktiga förändringar. Enligt förslaget ska det vara möjligt att erbjuda fler insatser utan föregående biståndsprövning än vad som är möjligt idag samt att kravet på dokumentation ska omfatta alla insatser.

Innan lagen träder i kraft behöver nämnden besluta om vilka insatser som kan erbjudas utan individuell behovsprövning och för varje insats tagit ställning till om undantag från dokumentationsplikten ska tillämpas eller ej. Insatserna redovisas i bilaga 1.

Beskrivning av ärendet

Under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med förslaget i proposition 2024/25:89 kommer en ny socialtjänstlag träda i kraft den 1 juli 2025. Det innebär att den nuvarande lagen samtidigt upphör att gälla. Merparten av nuvarande bestämmelser kommer att flyttas över till den nya lagen oförändrade i sak.

Den nya socialtjänstlagen syftar till att skapa en mer förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst som bättre möter dagens samhällsutmaningar. I den nya lagen stadgas att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, och kontinuerligt följas upp och

utvecklas. I den nya lagen tydliggörs att nämnden ska erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

En större förändring är att varje nämnd själv ska få avgöra om en viss insats kan erbjudas utan individuell behovsprövning eller inte. Förslaget omfattar även insatser för personliga behov. Även skyldigheten att dokumentera kommer att utvidgas och krav på dokumentation kommer att vara huvudregel vid genomförande av alla insatser, även de som ges utan individuell behovsprövning.

Då det enligt förslaget kommer vara möjligt att tillhandahålla fler insatser utan föregående individuell behovsprövning än vad som är möjligt idag, måste ansvarig nämnd, innan den nya lagen träder i kraft, fatta beslut om vilka insatser som omfattas. Nämnden ska även besluta om eventuella undantag från dokumentationskravet för respektive insats.

Förvaltningens synpunkter

Den nya socialtjänstlagen syftar till att skapa en mer förebyggande, kunskapsbaserad och lättillgänglig socialtjänst som bättre möter dagens samhällsutmaningar. Lagen får en ny struktur med fokus på helhetssyn och individens behov snarare än gruppstillhörighet. Syftet är att öka jämlikheten mellan olika grupper och minska lagens detaljnivå genom att göra vissa bestämmelser generella i stället för grupp-specifika. Vissa bestämmelser som tidigare endast gällde för specifika grupper kommer med den nya lagen att gälla generellt.

De insatser som presenteras i bilaga 1 är sådana som idag ges utan biståndsprövning. Dessa insatser kräver ett nämndbeslut för att fortsatt få tillhandahållas utan biståndsprövning efter den 1 juli 2025. För varje insats har förvaltningen bedömt om undantaget från dokumentationskravet ska tillämpas eller ej.

Fler insatser ska kunna ges utan föregående individuell behovsprövning
En större förändring är att insatser för personliga behov ska kunna ges på två sätt, dels efter individuell behovsprövning, dels utan individuell behovsprövning. Förslaget innebär att nämnden ska kunna erbjuda insatser snabbare genom att besluta om att undanta fler insatser från individuell behovsprövning än vad som är möjligt idag. Varje nämnd ska enligt förslaget själv få avgöra om en viss insats kan erbjudas utan individuell behovsprövning eller inte. Förslaget omfattar även insatser för personliga behov liksom insatser till barn över 15 år. Insatser utan individuell behovsprövning får inte utan vårdnadshavares samtycke ges till barn under 15 år.

Insatser utan behovsprövning kan antingen vara öppna för alla eller enbart för vissa målgrupper utifrån behov. Att en insats är öppen för alla innebär att vem som helst kan ta del av den och några särskilda villkor för att ta del av insatsen behöver inte uppfyllas. En insats som riktar sig till en specifik målgrupp kräver dock att den enskilde visar att han eller hon tillhör målgruppen och i det fallet blir det upp till utföraren att säkerställa att den enskilde uppfyller villkoren för att få ta del av insatsen.

Förslag syftar till att den enskilde i stället för att vända sig till socialtjänsten med en ansökan, ska kunna vända sig direkt till en utförare. På så sätt stärks den enskildes självbestämmande och det kan även leda till att personer som annars inte söker sig till socialtjänsten, för att få ta del av en insats, lättare kan nås.

Vissa insatser ska även fortsättningsvis kräva en individuell behovsprövning och det är enligt förslaget insatser där det finns en risk för att den enskilde kan lida men av att en insats inte har föregåtts av en ansökan följt av en utredning och ett beslut. Förvaltningen har här valt att redovisa alla insatser som kräver en individuell bedömning, även de insatser som andra nämnder ansvarar för.

- Kontaktperson, kontaktfamilj eller kvalificerad kontaktperson,
- vård i familjehem,
- vård i LVM-hem,
- vård i särskilda ungdomshem enligt LVU,
- vård av barn eller unga mellan 18 och 20 år i jourhem, stödboende, skyddat boende och HVB,
- plats i särskilda boendeformer för äldre personer respektive bostäder med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning,
- hem för viss annan heldygnsvård (korttidsboende) och
- insatser för ekonomiska behov (ekonomiskt bistånd).

Mer omfattande dokumentationskrav

Dagens bestämmelser om dokumentation gäller endast handläggning av ärenden och genomförande av insatser vilka har föregåtts av en utredning. Enligt den nya lagen kommer krav på dokumentation att vara huvudregel vid genomförande av alla insatser, även de som ges utan individuell behovsprövning. Undantag från dokumentationskravet kan bara göras efter särskilda överväganden och för uppgifter som riskerar att röja den enskildes identitet. Undantag från dokumentationskravet fattas av nämnden och ska gälla i förhållande till en viss insats. Beslut om undantag ska avse alla som deltar i insatsen, inte i förhållande till en enskild individ. Vad som utgör särskilda skäl måste bedömas utifrån insatsens syfte och karaktär, samt vägas mot behovet av att kunna följa upp insatsen på individnivå. Till exempel är insatser som utförs i den enskildes hem inte lämpliga att undanta från dokumentation då sådana insatser behöver kunna följas upp på individnivå.

Skyldigheten att dokumentera ska liksom i dag inte gälla uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid genomförande av rådgivning.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Då nuvarande socialtjänstlag upphör att gälla och en ny lag med ny struktur med nya paragrafnummer införs får förändringen stora konsekvenser för verksamheten. Omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst kommer kräva omfattande utbildningsinsatser för olika personalgrupper inom förvaltningen. Det pågår även sedan en tid tillbaka en

anpassning av verksamhetssystemet för att beslut efter den 1 juli ska fattas utifrån rätt paragraf.

För omställningen till ny socialtjänstlag betalar Socialstyrelsen ut statsbidrag till kommunerna. Statsbidrag för omställningen kommer att betalas ut varje år till och med år 2028. Pengarna får bland annat användas för att bemanna och höja kompetensen i linje med den nya lagen men ska även hjälpa kommunerna att stärka förutsättningarna för att bedriva verksamhet enligt vetenskap och beprövad erfarenhet.

Jenny Swärd
Socialdirektör

Christine Carlsén
Biträdande socialdirektör

Bilagor

Insatser som tillhandahållas utan föregående individuell biståndsprövning

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen